

Eduskunnan hallintovaliokunta

HE 99/2025 vp; hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 Poliisihallituksen kirjallinen asiantuntijalausunto

1 Taloudellinen näkymä

Vuoden 2026 talousarvio ja hallitusohjelma sisältävät poliisin kannalta myönteisiä panostuksia sisäiseen turvallisuuteen, lisäksi hallitusohjelma varmistaa poliisille mahdollisuuden pitkäjänteiseen suunnitteluun. Poliisi varmistaa, että vuonna 2026 toiminnallinen tuloksellisuus ei laske. Hallitusohjelmassa ja vuoden 2026 talousarvion toteuttamisessa korostuu erityisesti rikostorjunta ja hallitusohjelma sisältää useita rikostorjunnan tehostamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Osa toimenpiteiden toteutuksesta edellyttää lainsäädäntömuutoksia, osa on toteutettavissa poliisin sisäisiä toimintaprosesseja kehittämällä sekä kohdentamalla operatiivisen toiminnan lisäresurssit tietojohtoisesti.

Samanaikaisesti lisäpanostusten rinnalla valtiontalouden yleiset näkymät sekä valtion tuottavuusohjelman säästövelvoitteet haastavat poliisin toiminnan ja talouden suunnittelua. Yleiskuva on muuttumassa poliisissa haasteelliseksi, kun tarkastellaan poliisin kokonaisoperatiivista suorituskkyä, jossa henkilöstömäärän nosto on edelleen keskiössä. Uusia ratkaisuja on löydettävä, jotta poliisi kykenee tasapainottamaan taloutensa annettuun kehykseen.

Suomalaisen yhteiskunnan kokonaisturvallisuusmallin mukaisesti poliisi vastaa merkittävästä tehtäväkokonaisuuksista. Poliisin toimintakyvyn ylläpitoon tulee tässä tilanteessa panostaa, koska se osaltaan luo turvallisuutta muutoin turvattomassa tilanteessa. Poliisin mahdollisuus turvata kansalaisia ja yhteiskuntajärjestystä nopeastikin muuttuvissa tilanteissa tulee säilyttää.

1.1 Valtion talousarvioehdotus vuodelle 2026

Poliisitoimen toimintamenojen taso vuonna 2026 on yhteensä noin 1 020 milj. euroa. Poliisille kohdennettiin vuoden 2025 budjettiriihen yhteydessä tehdyllä päätöksellä lisäystä yhteensä noin 11 milj. euroa, josta koulupoliisitoimintaan 2,0 milj. euroa, harmaan talouden ehkäisyyn 3,5 milj. euroa, nuoriso- ja jengirikollisuuden torjuntaan 5,0 milj. euroa sekä lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumiseen 0,589 milj. euroa. Kehyspäättös vuo-

sille 2026-2029 sisältää näiden erien jatkon kehyskaudelle. Edellä mainittujen rahoituskokonaisuuksien turvaaminen kehyskaudelle mahdollistaa osa-alueiden toiminnan jatkuvuuden ja samalla toimintaa kyetään suunnittelemaan pitkäjänteisesti.¹

Lisäksi esitetään merkittävää lisäpanostusta poliisin valmiusyksikön suorituskyvyn nostoon (5,173 milj. euroa) vuodelle 2026 sekä myös tuleville vuosille. Poliisin valmiusyksikön suorituskyvyn kehittäminen on nykyisessä tilanteessa Suomen sisäisen turvallisuuden varmistamiseksi kriittisen tärkeää huomioiden nykyinen geopoliittinen tilanne. Suorituskyvyn asteittainen nosto on myös osa kansallista varautumista.

Poliisi nostaa operatiivisissa poliisitehtävissä olevan henkilöstön määrää vuonna 2026 maltillisesti vuoteen 2025 verrattuna. Poliisi osoittaa lisäresursseja hallitusohjelman mukaisiin operatiivisiin tehtäviin painottaen rikostorjuntaa. Mahdolliset lisäkohdennukset priorisoidaan, kunhan vuoden 2025 määrärahan lopullinen käyttö on selvillä ja tiedetään vuodelle 2026 siirtyvän määrärahan suuruus.

Valtion taloudellinen tilanne vaikuttaa myös poliisin tulevien vuosien määrärahoihin, vaikakin poliisi muun valtion turvallisuussektorin tavoin välttyi suurimmilta määrärahaleikkauksilta. Poliisin talouden iso kuva ei kuitenkaan poikkea muista valtionhallinnon toiminnoista. Poliisi joutuu jo vuonna 2026 reagoimaan säästövelvoitteisiin. Poliisille osoitetaan vuoden 2026 talousarvioehdotuksessa lisää tuottavuussäästöä yhteensä 5,998 milj. euroa jo aiemmin päätetyn vajaan kymmenen miljoonan euron lisäksi.

Poliisin toimintamenomomentille kohdistuu siis yhteensä noin 15 milj. euron tuottavuussäästö vuonna 2026. Huolimatta pysyvästä noin 11 milj. euron määrärahalisäyksestä edellä todettuihin priorisoiuihin painopisteisiin poliisi joutuu priorisoimaan ja osoittamaan säästöjä mm. hankintoihin.

Vaikutukset operatiiviseen työhön minimoidaan tuottavuussäästöjä kohdennettaessa. Poliisi joutuu edelleen tulevaisuudessa samanaikaisesti varautumaan, kehittämään ja tasapainottamaan toimintaansa, mikä on organisaatiolle erittäin haasteellista. Pelkätään esim. hankintoja leikkaamalla tuottavuussäästöt eivät pitkällä tähtäimellä tule riittämään.

Taulukko 1. Poliisin määrärahat 2026-2029

1 000 €	2026	2027	2028	2029
26.10.01. Poliisitoimen toimintamenot	1 019 807	1 042 733	1 049 429	1 049 964
26.10.20 Maastapoistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot	3 868	4 668	4 668	4 668

¹ Poliisi on tuonut esille lausunnossaan 7.5.2025 Eduskunnalle VNS 2/2025 vp; valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029 mitä annettu rahoitus on mahdollistanut.

1.2 Henkilöstö

Poliisin keskeisin voimavara on henkilöstö. Vuonna 2024 poliisin toimintamenoilla palkattujen poliisien määrä oli 7 644 htv:tä (kokonaishtv: 10 503 htv:tä). Vuoden 2025 arvio poliisien määrästä on 7 830 (kokonaishtv: 10 650). Vuonna 2026 tavoitteena on nostaa operatiivisissa tehtävissä toimivien henkilöiden määrää noin 90 htv:llä, jolloin kokonaishtv-määrä on 10 880² henkilötyövuotta. Kokonaishenkilöstön määrä kasvaa 150 henkilötyövuodella, koska vastaavasti mm. työssäoppimisjaksoilla olevien henkilöiden määrä kasvaa vuoden 2025 tasosta. *(Vuoden 2024 toteutumassa mukana kaikki momentit (ml. työllisyysvaroin palkatut, 27 htv). Vuosien 2025 ja 2026 arvioon nämä eivät enää sisälly.)*

Poliisi nostaa hallitusohjelmassa tavoitteeksi asetetun mukaisesti poliisitehtävissä toimivien määrän 8 000 poliisihenkilötyövuoteen kehyskauden loppuun mennessä. Lisäys tehdään poliisin operatiivisen toiminnan vahvistamiseen. Siten operatiivisissa poliisitehtävissä toimivan henkilöstön määrä lisääntyy hallituskauden loppuun mennessä yhteensä 500 henkilötyövuodella. Poliisin kyky rekrytoida tarvittava määrä poliisitoimintaa tukevia erityisosaajia, kuten kyber- ja talousasiantuntijoita sekä tutkintasihteereitä, turvataan.

Poliisissa suunnitellaan ja johdetaan henkilöstöön liittyviä tavoitteita seuraavien periaatteiden mukaisesti: lisähenkilöstöä kohdennetaan hallitusohjelman ja tulohajautuksen painopisteitä noudattaen, poliisikoulutettu henkilöstö työskentelee poliisiosaamista ja -valtuuksia edellyttävissä tehtävissä ja poliisissa rekrytoidaan myös siviilikoulutettua henkilöstöä poliisitoiminnan tehtäviin parhaan osaamisen ja tavoitteen mukaisen henkilöstömäärän hankkimiseksi.

1.3 Muut menot

Poliisin operatiivinen toimintavalmius koostuu henkilöstöresurssien lisäksi myös suorituskykyyn oleellisesti vaikuttavista ajanmukaisista ja tietoturvallisista ICT-toiminnoista, terveistä ja turvallisista toimitiloista sekä ajanmukaisesta kalustosta ja välineistöstä. Nämä muodostavat yhdessä poliisin kokonaissuorituskyvyn, jolla se kykenee turvaamaan kokonaisturvallisuuden.

Poliisin ICT-, toimitila- ja muut hankintamenot ovat olleet voimakkaassa kasvussa. Syitä kasvuun on useita:

1. poliisien määrän lisäämisen vaikutukset
2. digitalisaation edistäminen
3. toimitilojen korjaus- ja uudisrakentamisen myötä nousevat vuokrat
4. yleinen hintatason nousu

² Arviossa ei ole mukana tulevia tuottavuusohjelman htv-vähennyksiä, jotka tulevat kohdistumaan hallinto- ja tukitehtävien henkilöstöön ennen kaikkea määräaikaista tehtäviä karsimalla sekä luonnollisen poistuman kautta.

Poliisissa pyritään vaikuttamaan nouseviin kustannuksiin myös omilla tehostamistoimenpiteillä sekä osallistumalla aktiivisesti ulkoisiin selvityksiin, kuten valmisteilla oleva Poliisin toimintalähtöinen verkostotarkastelu –hankkeeseen, jonka loppuraportti on valmistumassa. Hankkeessa luodaan ja vertaillaan enintään kolme vaihtoehtoista poliisin toiminta- ja toimipisteverkostomallia. Tavoitteena on ratkaista mikä verkostovaihtoehdoista vastaa tavoitteisiin, tulevaisuuden kysyntään ja toiminnan tavoitetasoihin ja hillitsee kustannusten nousua parhaiten.

ICT-toiminnan tehostamista ja tuottavuuden kasvattamista tehdään nyt jo mittavasti mm. osana ICT-toiminnan modernisointiohjelmia.

Poliisin toimintamenoista maksettaviin hankintamenoihin ei sisälly vuosittaisia indeksitarkistuksia, vaan nousevat menot on käytännössä katettava muista menoista sopeuttamalla, koska vastaavaa määrärahalisäystä momentille ei saada.

Poliisi joutuu jatkossakin kriittisesti tarkastelemaan ja priorisoimaan määrärahakehyksen käyttöä. Pidemmällä tähtäimellä tilanteeseen täytyy hakea kestävämpää ratkaisua kuin säästäminen. Yllä mainitusta problematiikasta johtuen poliisi on osana valtiohallinnon tuottavuusohjelmia käynnistänyt poliisin tuottavuusohjelman sisäministeriön ohjauksessa.

2 Poliisin tuottavuusohjelma

Poliisissa asetettiin elokuussa 2024 poliisin tuottavuusohjelma valmistelemaan ja toteuttamaan valtionhallinnon tuottavuusohjelman mukaisia poliisin toimenpiteitä sekä koordinoimaan muita talouden tasapainottamiseen liittyviä toimenpidekokonaisuuksia.

Poliisin tuottavuusohjelman tavoitteena on tasapainottaa talous annettuun rahoitukseen sekä toteuttaa asetetut säästötavoitteet (10 milj.euroa + lisäsäästö 6 milj. euroa) siten, että hallitusohjelman tavoitteet voidaan toteuttaa ja poliisin suorituskyky säilyy riittävällä tasolla. Tämän lisäksi tehdään kustannusten hillintää koskevia toimenpiteitä jatkuvasti. Toimenpiteillä pyritään vähentämään tulevien vuosien kustannusnousupaineita (20-30 milj. euroa pitkällä aikavälillä) ja sopeuttamaan toiminta annettuun rahoitukseen.

Tuottavuusohjelman toimenpiteet koostuvat vaiheittain toteutettavista kokonaisuuksista, joista taloudellisesti merkittävimmät ovat kustannusten hillintä -kokonaisuus, hallinto- ja tukitoimien kehittäminen sekä digitalisaation hyödyntäminen. Näillä toimilla tavoitellaan pysyviä ja kestäviä ratkaisuja, joilla poliisin operatiivinen toiminta turvataan ja toiminta sopeutetaan annettuun kehykseen osana pitkän aikavälin suunnittelua. Jos nämä toimet eivät riitä tasapainottamaan budjettia vaikka toimintaympäristö muuttuu, tarkastellaan uudelleen myös hallinto- ja tukitoimien keskittäminen sekä menojen leikkaaminen ja ryhdytään muihin tarvittaviin toimiin talouden tasapainottamiseksi.

Säästövelvoitteisiin (enimmillään 16,5 milj. euroa vuositasona) tullaan laskennallisesti pääsemään vuoden 2028 loppuun mennessä. Tavoitteena on vähentää hallinto- ja tukitoimiin kohdennettavia henkilötyövuosia 10 % vuoteen 2028 mennessä.

Huomattavaa on, että tuottavuusohjelmatyössä asetettavat säästövelvoitteet eivät täysimääräisesti toteudu kehittämisen kautta vielä ensi vuonna, joten vuoden 2026 suunnitelmassa on huomioitava toimintamenosäästön kokonaisvaikutukset tekemällä leikkauksia joihinkin keskitetysti rahoitettaviin kertaluonteisiin hankintoihin. Säästöihin tullaan pidemmällä aikavälillä (vuonna 2028) pääsemään kehittämistoimilla sekä hallinto- ja tukitehtäviin kohdentuvan henkilötövuosien suunnitelmallisella vähentämisellä ja käyttäen luonnollista poistumaa.

Kustannusten hillintään kohdentuvat toimet vaativat jatkuvaa pitkän aikavälin suunnittelua ja toimenpiteitä, joita on tehty myös ennen nykyistä tuottavuusohjelmaa. Suunnitelmallisen hillinnän keskiössä on meneillään olevan suorituskyymäärityksen suunnitelmallinen edistäminen. Poliisihallituksen yksiköt ja poliisiyksiköt ovat kuluvan vuoden aikana pyrkineet aktiivisesti tekemään ja suunnittelemaan sellaisia kustannusten hillinnän toimia, joilla budjetti saadaan tasapainotettua vastamaan vuosittaisia määrärahoja.

Valitut keinot eivät vaikuta poliisin suorituskykyyn tai ydintoimintoihin niitä heikentävästi vaan varmistavat niiden suunnitelmallisen ja tarkoituksenmukaisen toteuttamisen pitkällä aikavälillä. Suoria leikkauksia pyritään edelleen välttämään, koska niillä nähdään olevan suunnittelemattomia ja ennakoimattomia vaikutuksia myös poliisin suorituskykyyn ja ydintoimintoihin.

3 Poliisin toimintaympäristö ja sen haasteet lyhyellä aikavälillä - Mikä poliisia nyt haastaa?

- **Väestön eriarvoistuminen ja pahoinvointi:** ihmisten pahoinvoinnin lisääntyminen näkyy poliisitehtävillä, sidosryhmien kanssa tehtävä yhteistyö huono-osaisien kanssa lisääntyy, väestön ikääntyminen tulee edelleen lisäämään poliisin tehtäviä, omankädenoikeus -ilmiö mahdollisesti kasvussa
- **Katujengit ja nuoret:** katujengitilanne on pysynyt ennallaan, nuorten väkivaltarikollisuudessa ei kokonaisuutena arvioiden merkittävää muutosta, äärioikeiston ideologiaa levitetään myös kouluissa
- **Lupahallintoa koskevat muutokset:** passin enimmäisvoimassaoloajan pidentämisestä merkittäviä toiminnallisia muutoksia, palvelulaki -esityksessä riskejä liittyen poliisitoiminnan kyvykkyyteen ja kustannustasoon
- **Kybertoimintaympäristön havainnot:** EU:n pikamaksuasetus tuo vaikutuksia TVA-rikoksiin ja niiden torjuntaan, lasten seksuaalinen hyväksikäyttö verkossa, tekoäly muuttaa tutkintaa, tekoälystä tuli rikollisuuden katalysaattori, TVA-petosten määrä kasvaa ja toteutustavat kehittyvät edelleen, kyberturvallisuuslaki voimaan, rikoskynnyksen ylittävät tapaukset lisääntyvät

4 Sisäinen turvallisuus ja maahanmuutto

Ulkomaalaislain mukaan poliisin on ryhdyttävä toimenpiteisiin ulkomaalaisen käännättämiseksi tai karkottamiseksi, jos hän ei täytä maahantulon- tai maassa oleskelun edellytyksiä. Nämä tilanteet tulevat poliisille ilmi tavallisten poliisitehtävien yhteydessä mm. liikennevalvonnassa, rikostutkinnassa tai hälytystehtävällä. Poliisi tarkastaa tehtävillä tavattavan ulkomaalaisen maassa oleskelun edellytykset. Jos edellytykset eivät täyty, niin poliisi tekee käännättämispäätöksen itse tai esittää käännättämistä tai karkottamista Maahanmuuttovirastolle. Nykylainsäädännön mukaan poliisi voi määrätä ulkomaalaiselle maahantulokiellon enintään viideksi vuodeksi.

Suurin osa maastapoistamispäätöksen saaneista ulkomaalaisista noudattaa saamaansa viranomaispäätöstä ja poistuu takaisin kotimaahansa itse hankkimillaan lipuilla. Jos maastapoistettava ei poistu saamansa päätöksen mukaisesti, niin poliisin lakisääteinen tehtävä on poistaa hänet maasta. Poliisi joko valvoo maastapoistettavan nousun lentokoneeseen tai saattaa hänet päätöksessä mainittuun kohdemaahan. Poliisi palauttaa vuosittain maastapoistamispäätöksen saaneita noin sataan eri maahan.

Poliisi tekee tiivistä yhteistyötä Maahanmuuttoviraston ja Rajavartiolaitoksen kanssa maastapoistoihin liittyen. Maahanmuuttoviraston, Rajavartiolaitoksen ja poliisin yhteisissä työryhmissä on aiemmin selvitetty kansallisia esteitä tehokkaiden palautusten toimeenpanoon liittyen. Työryhmien esittämät toimenpide-ehdotukset on lisätty poliisin paluiden tehostamista koskevaan ohjeistukseen ja tehostamissuunnitelmiin.

Poliisi on tänä vuonna poistanut maasta yli 1 600 ulkomaalaista. Näistä yli 300 poliisi on saattanut perille maastapoistamispäätöksessä mainittuun kohdemaahan. Poliisin maastapoistamisten määrä on kasvanut 32%. Saattamalla palautettujen määrä on kasvanut 36%. Maastapoistamispäätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden palautusten määrä on kasvanut peräti 57% edellisvuoden samaan ajankohtaan verrattuna.

Poliisi on tehnyt paljon työtä operatiivisten palautusten edistämiseksi tärkeisiin palautusmaihin, kuten Irakiin, Somaliaan ja Nigeriaan. Poliisi on lähettänyt Eurlon (European Return Liaison Officer) Nigeriaan edistämään kaikkien jäsenmaiden palautuksia. Tämän lisäksi poliisi on lähettänyt Suomen oman paluuyhdyshenkilön Nairobiin edistämään Somalian ja muiden itäisen Afrikan maiden palautuksia. Poliisi tekee tiivistä yhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa. Poliisi esittää ulkomaalaista karkotettavaksi aina, kun siihen on lainmukaiset perusteet rikoksiin syylistymisen johdosta. Käännättämiseen ja karkottamiseen liittyvät valmistelut poliisi tekee vangin vankeusaikana siten, että maastapoistamisen täytäntöönpanoon voidaan ryhtyä viivytyksettä vangin vapautumisen jälkeen.

Poliisi varautuu yhdessä muiden viranomaisten kanssa Euroopan komission käynnistämään kokonaisvaltaiseen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistukseen (Paktiin). Uudistus kattaa eri osa-alueita, kuten yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistamisen ja paluiden tehostamisen.

30.09.2025

Asiakirja: ID-25727722

Asia: POL-2025-138215

Poliisin tehokas maastapoistamistoiminta ja saumaton yhteistyö muiden viranomaisten kanssa tukee hyvin myös EU:n yhteistä rajaturvallisuusstrategiaa.

Kati Korpi, Hallintojohtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 30.09.2025 klo 12:57. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi